

Historian taloudellinen (materia- listinen) käsitys

Runoilijat, haaveilijat, jumaluusoppineet, niin, filosofitkin ovat asettaneet kauas etäiseen ja härmäiseen muinaisuuteen kultaisen aikakauden viattomuuden, totuuden ja yleisen onnellisuuden aikakauden. Tämän ilmasta pudonneen tekeleen on tiede puhaltanut takasin tyhjiyteen. Nykyhetken paheet ja vääryys, kataluus ja kurjuus eivät ole näin ihanan ja onnellisen isän lapsia. Lukemattomat tunnetut tosiasiat muuttuvat kokonaan järjelle käsittämättömiksi jokaisen sellaisen yrityksen pohjalla selittää ihmisen alkuperää ja syntiinlankeemusta. Päinvastoin, ihmiskunnan historia on historia ihmisen kohoamisesta alkulimasta eläinkunnan kautta nykyiseen asemaansa ensimmäisenä ja korkeimpana kaikista tunnetuista elävistä olennoista.

Alkulimasta eläimeksi ja sitten, jolloinkin kaukaisessa muinaisuudessa eläimellisestä kuorestaan ihmiseksi puhkasivat itsensä esivanhempamme, esi-isämme Aatami tuskin huomattavasti eroten muista ihmismuotoisista eläimistä ympärillään, mutta kuitenkin olen ihminen. Siitä hetkestä alkaa ihmiskunnan historia. Tästä hetkestä alkaa tuo vavahteleva ymmärrys eteenpäin ja ylöspäin marssinsa kyyristellen puun, pensaan taikka kallioluolan suojaan taikka käyttäen niitä väijytyspaikkoina, joista hiipien taikka äkkiä hyökäten hän sieppaa saaliinsa, aina tähän nykyhetken ihmiseen saakka, joka avoimin silmin ja tutkivin mielin tarkastelee aineen ja hengen, paikan ja ajan avaruutta, omaa alkuperäänsä ja omaa loppuansa. Kai-

ken muun alkua ja loppua. Tätä ihmisen kehittymistä eläimestä vapaaksi itsenäiseksi ymmärrykseksi nykyajan ihmisessä, hänen hapanomistaan, ponnistuksiaan, tekojaan, halujaan ja riemujaan, hänen tappioitaan ja voittojaan, pelkojaan, mielikuvituksiaan, uskojaan ja kuinka hän äärettömillä ponnistuksilla ja sanoin kertomattomilla kärsimyksillä sai ajatuksensa ja mielihalunsa muodostelluksi laeiksi, siveellisiksi ja uskonnollisiksi säännöiksi, laitoksiksi ja valtioiksi — tätä juuri me kutsumme ihmiskunnan historiaksi.

Kuinka vähän onkaan tallella tästä historiasta kokonaisuudessaan. Aikakaudet toisensa jälkeen vierivät ja yhä vain tuon eläimellisen Aatamin jälkeläiset eroavat sangen vähän eläimistä, jotka kilpailevat heidän kanssaan, mutta taikamainen ymmärryksen kipinä yhä kimeltää vaikka epävarmastikin. Aikakaudet vierivät ja tämä kipinä kimaltelee milloin kirkaammin milloin heikommin, mutta aina korkeammilla tasoilla. Aikakaus aikakaudelta saavutetaan yhä korkeampia tasoja ja niinpä lukemattomien vuosien kuluttua alkaa muodostua ihmislaitoksia, joiden jälkiä on näkösällä vielä tänäkin päivänä. Haparoiden, sumusilmin, eläimellisesti koetellaan näitä laitoksia; myrsky ja vastamyrsky, edistys ja taantumus syntyvät; ne taistelevat edestakasin tuskin tietäen miksi taikka mitä varten taistelevat. Ylöspäin he aina vain kapuavat, eläimestä raakalaisihmiseksi, raakalaisesta puolivilliksi, puolivillistä puolisivistyneeksi ja sitten vihdoinkin siihen valoon, jota me nyt kutsumme sivistykseksi.

Tuhansia ja taasen tuhansia vuosia on kulunut siitä kun tämä ylöspäin marssiminen alkoi — kymmeniä, jopa satojakin tuhansia vuosia. Ei ole tarpeen tässä olla mahdollisimman täsmällinen, mutta ihminen on elänyt maan päällä 40—240 tuhatta vuotta, ehkäpä enemmänkin. Kirjoitettuja muistomerkkejä on meillä 6,000 aina 9,000 vuodelta taaksepäin. Muistomerkit niiden edellisiltä aikakausilta ovat hävinneet paitsi mitä johtopäätöksiä voidaan tehdä hajallaan olevista jäännöksistä ihmisten olemassaolosta edesmenneinä geologisina aikakausina. Historialliset tiedot, joilla on mitään suurempaa merkitystä, ulottuvat vain noin 4,000 vuotta taaksepäin ajassa.

Mutta kuinka monipuolinen on tämä historiallinen tieto, mikä moninaisuus, sekanaisuus ja sekavuus, mikä todellinen kimppu hurjuutta ja hulluutta, rikosta, vihaa, sankaruutta, iloa, tuskaa, rakkautta, elämän halveksimista, kuoleman halveksimista, kaikki vivahdukset äärimmäisyyksistä, joihin ihmisluonto on altis; kaikki tämä on mullin mallin taikka muodottomana läjänä historian lehdellä. Täytyy häm-

mästyä tuota ääretöntä tekojen ja tapahtumain paljoutta ja joutua ymmälle. Ei yksikään ihmismieli voi pitää koossa kaikkia näitä yksityiskohtia — heimokuntia, kansakuntia, luokkia, laitoksia, lakeja, tapoja, siveellisyyksiasitteitä, jotka kaikki vaihtelevat ilmanalan, olosuhteiden ja aikakausien mukaan. Tavalliselle lukijalle kokonaiskuva on perin kirjava taikka ääretön kiehuva sekasotku, kaiken mahdollisen karkea alkuperä. Eikä se voi olla muuta yksityisseikoissaan. Sillä aivan samoin kuin jokainen aineatomi näyttölee osaansa aineellisessa avaruudessa, niimpä historian näytelmässään jokainen ihmisolento toimittaa jotakin osaa yleisnäytöksessään. Koska siis kaikki nämä yksityisseikat ovat mahdollomat käsittää sellaisenaan terävimmällekkin ihmisymmärrykselle, niin on tarpeen luokitella nämä yksityisseikat erikseen ja yhdistää eri luokat suuremmiksi osastoiksi; on tarpeen muodostaa jokin suunnitelma, käsite taikka näkökanta, jossa kaikki nämä yksityisseikat sulautuvat enemmän taikka vähemmän ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Tällä tavoin ainoastaan voipi järjestys syntyä tässä äärettömässä sekavuudessa, ainoastaan tällä tavoin voidaan kaaoksesta saada kosmos. Tällaista käsitettä, suunnitelmaa taikka käsityskantaa kutsutaan historian selittämiseksi. Aikomuksemme on tässä huomauttaa muutamista sellaisista selityksistä ja erittäinkin pyytää huomiota viimeiselle ja tärkeimmälle niistä.

Meidän käsityksemme on tämä — ihminen kehittyi eläimestä; teoria kultaisesta aikakaudesta, ihmisen alkuperäisestä täydellisyydestä, tekee vain historian ja ihmisen edistyksen käsittämättömäksi, se on vastoin koko nykyaikaisen tieteen viittaamaa ajatussuuntaa. Ihminen kehittyi siis eläimestä, tietämättömänä sisällisesti, petoeläimenä ulkonaisesti. Mutta samoin kuin nykyäänkin eläin teoillaan osoittaa huomaavansa ulkopuolisen itseään ylemmän voiman olemassaolon, samoin ihminenkin sen kehittyisissään teki. Ajan oloon hän tuli myöskin huomaamaan että hän itsekkin jotenkuten oli voimakas, että hänestäkin jotkut tulokset olivat lähtösin, että hän itse oli syy. Hän koetti selittää luonnollisia tapahtumia samalla tavalla. Ja niin kuvitteli hän kaikilla luonnon esineillä olevan samanlaisia voimia kuin hänellä itselläänkin oli. Hän kansoitti metsät, vuoret, joet ja järvet. Kaikissa luonnonilmiöissä, tulella, tulvissa, myrskyssä, auringon paisteessa, kasvussa, kuolemassa näki hän vain samanlaisten olentojen vaikutuksen kuin hän itsekkin oli. Voimallisemmat järkiniekat mieltivät näitä syvällisiä asioita — ja niin syntyivät lopulta nuo käsitteet, joista käsityksemme jumaluudesta kaikkine eri muotoineen on peräsin.

(Jatk.)